

ÁRA 30 FILLÉR.

Ötvenegyedik évfolyam.

31. szám.

Debrecen, 1931 augusztus 1.

DEBRECENI PROTESTÁNS LAP

EGYHÁZI ÉS ISKOLAI HETI KÖZLÖNY.

SZERKESZTI: DR. RÉVÉSZ IMRE.

FŐMUNKATÁRS: DR. SZÁSZ IMRE.

Megjelenik minden szombaton.

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL:
DEBRECEN, KOLLÉGIUM.

Előfizetési ár félévre hét pengő.

Készülünk-e ?

A rémhírterjesztőkre, a professzionátus pesszimistákra, úgy halljuk, országos törvényben fognak kiszabni nagyon szigorú büntetéseket. Már csak ez egy okból sem szándékom lapunk olvasói előtt valami különösen sötét színekkel festegetni nemzetünk s vele egyházunk legközelebbi jövőjét. Keresztyén ember evvel a jövővel szemben különben is, amely kevésbé optimistáskodhatik, épp oly kevésbé pesszimistáskodhatik. Lényegileg nem mondhat róla egyebet, mint ezt: a jövő mindenestől fogva az Úr kezében van; imádkozzunk és igyekezzünk magunkat úgy viselni, hogy ebből a kézből mi se essünk ki!

A helyzet azonban az, hogy ezt a legközelebbi jövőt, mindenesetre a realitás talaján megmaradva, bármily kedvezőnek, szerényebben szólva: bármily katasztrófamentesnek képzeljük is el, súlyos és folytonos nehézségek nélkül valónak még a legszilárdabb keresztyéni bizakodás sem festegetheti le önmaga és mások előtt.

Ezek a nehézségek hiszen jórészt már most is megvannak, de igen nagy kár volna azzal áltatni magunkat, hogy egyfelől a már meglévők többé egyáltalán nem súlyosbodhatnak, másfelől nem szaporodhatnak még egészen más természetűekkel is.

Én pl. bajosan tudnám elképzelni, hogy egyházunknak az államhoz való viszonyában ne fogna még több nehézség is fölmerülni. Ehhez egyáltalában nem szükséges egy gyökeresebb világnézeti irányú politikai változás, ami pedig elvégre szintén nem tartozik a lehetetlenségek közé, nemcsak bal-, de még jobbfelé sem. Csak az szükséges, hogy államunk a mai politikai irány szilárd megőrzése mellett is még fokozottabb pénzügyi nehézségek elé kerüljön. Nincs az a legkonzervatívabb és — mondjuk — „legkeresztyénibb“ kormányzat, amelyik, ha egyszer a költségvetés erős revíziójának kényszere elé állítatik, ne találna természetesnek azt, hogy elsősorban a kulturán és méginkább a valószínű takarékoskodják. Az állam kollektív személynél igazán nem volna józan dolog e tekin-

tetben több eszményiséget és spiritualizmust várni, mint amennyire az egyes ember képes. Vegye valaki akármilyen komolyan a bibliai sáfárságot, a tized törvényét: az egyszer matematikailag bizonyos, hogy ha jövedelmei — mondjuk — a felére csökkennek, akkor a szent tizedet is csak ebből a félből adhatja meg. Az állam pedig köztudomás szerint — kivált az egyházakkal szemben — egyáltalán nem áll a sáfársági eszme alapján.

Van-e programja egyházunknak: a legfelelősebb helyeken ülő vezetőknek, az együttlevő Zsinatnak az e téren máról-holnapra bekövetkező radikális meglepetések esetére (ahol a „radikális“ szót egyáltalán nem a politikai világnézet értelmében használom, csak egyszerűen etymologiai értelemben)?

Továbbá: arra még a legmerészebb álmodozók sem igen számíthatnak, hogy az évek óta folyvást fokozódó munkanélküliség, mezőgazdasági krízis és a velük járó tömegnyomor a közel jövőben lényegesen csökkenni fog. Még akkor is, ha lényegesen nem emelkedik — pedig hol van ez is megírva? — a lehető legnehezebb télnek nézünk elébe. És én, amely szilárdan meg vagyok arról győződve, hogy a magyar református egyház, legalábbis a maga szent magyával, képes volna túlélni az állami egyházpolitika legszörnyűbb változásait is — olyan bizonyosan állítom, hogy egyházunk a szó legszorosabb értelmében csúfosan megbuknék akkor, hogyha a társadalmi krízissel szemben bizonyulna elemileg tehetetlennek. Ha még annyit sem volna képes elérni, hogy legalább a keresztyéni segítő szolgálat testvéri munkáját szervezze meg tűrhető módon a maga kisebb-nagyobb hatásköreiben, legelőször az egyes gyülekezetekben.

Hát erre van-e programja gyülekezteinknek, egyetemes egyházunknak, református társadalmunknak?

A Református Szeretetszövetség soha jobbkor nem alakulhatott volna meg. De hogyha az a — lényegében egy Istenembere által képviselt — hatalmas személyi energia, amely létrehozta, nem fog találni megfelelő számú munkatársakra, támogatókra, akiket a felelős-

ségérzetnek hasonló szent heve fűt, akkor csak nagyszerű elgondolású, de üres és bedölt kere- teink száma fog eggyel szaporodni (pedig ó mely sokan vannak immár ezek!).

Azután: a Református Szeretetszövetséget nem azért csinálták, hogy az mostmár a mégis csak legfontosabb közület: a helyi gyülekezet válláról levegye a munka és a felelősség terhét. Az csak szégyen és gyalázat lenne, ha a Szeretetszövetség merő keret maradna (pedig ide is már nagyon kevésbé illik a „csak“ szó!), de az maga lenne a halál, ha az egyes gyülekezet süllyedne a rettenetes köznyomorral szemben pusztá keretté.

Van-e hát program az egyes gyülekezetek- ben a télre? Nem azon az alapon, hogy mennyi pénz van a kasszában — amely a legtöbb helyt üres — hanem azon az alapon, hogy hány olyan gyülekezeti tagra lehet számítani, akik érzik a felelősséget a náluknál — a még náluknál is — nyomorultabbak iránt és a legsoványabb, de *állandó* kenyérből is hajlandók állandóan leszelni Krisztus nevében valamennyit a száraz kenyér állandóságával sem bíró testvéreik számára?

*

Készülünk-e mindezekre?

Az csak szép és jó dolog, ha más egyebekre is készülünk. Méltó, megérdemelt ünneplésre személyeknek és dolgoknak — nagy, impozáns és bizonyára kívánatos tömegdemonstrációkra. De vigyázzunk, hogy az, amire készülni szép és készülni jó, el ne vegye a kilátásunkat arra, amire készülni *kell*.

Negyvenegy esztendővel ezelőtt a magyar protestantizmus úgy ünnepelte meg a Károlyi- biblia háromszázados évfordulatát, hogy emelt az istenes vén embernek egy 8000 osztrák értékű forintba került (egyébként teljesen képzeleti) ércszobrot. Szeretett volna ez alkalomból egyéb, ércnél maradandóbb *szellemi* alkotásokat is létrehozni, de ezekre már alig futotta. Hiszen magát a szobrot is csak nagy ügyel-bajjal tudták kifizetni a vártnál sokkal csekélyebb mértékű adakozásból.

Ami akkor még csak hiba volt (ámbar a francia szellemesség szerint olyan hiba, amely *több* a vételnél) — az ma valóságos erkölcsi katasztrófa lenne.

Készülünk-e — ennek az elhárítására?

R. I.

MEGBESZÉLÉS

Tükörkép vagy helyzetenyhítés?

Megrázó cikket olvashattunk legutóbb a D. P. L.-ban Kiss Gyula tollából. Káplán- reformról tárgyal a kápláni állásokkal kapcsola- tban s közben a segédlelkészekről ad szívet- lelket megrendítő képet.

A cikk s az azt követő szerkesztői hozzá-

szólás elolvasása után két aerába kerül az ember. Az első aera a súlyosan vágó részek után érzett fájdalom, a másik aera a cikk után négy bekez- désben írt szerkesztői hozzászólás nyugodt, felemelő érzése. A cikk maga az ifjú, heves, alkotni és újítást behozni vágyás akarása, a hozzászólás a nyugodt, megfontolt ész fel- fogása, amely felfogás ugyan nem veszi párt- fogás alá a pellengérré fűzött segédlelkési bü- nőket, vagy a bűnös segédlelkészeket, de ott érzik sorai között a krisztusi szív: Aki közületek nem bűnös, az vessen rá először követ.

Magának a cikknek elolvasása után fel- vetődik a kérdés, hogy mi a cikk célja? Tükörkép adása a mai káplánoknak, vagy a mai rettenetes káplánnyomor helyzetén való segítség igyekezete? Nyugodtan állapíthatjuk meg, hogy az kilen- tized részben tükörkép, és csak egytized részben helyzetenyhítés. De úgy ez a cikk, mint majd az azt követő hozzászólások igen szükségesek. Ezek által több oldalról meg lehet világítani, és segíteni is lehet az előbbvitelben a Kiss Gyula által felvetett dolgokat. De nézzük magát a tárgyat.

Cikkíró beszél hat éves theologusokról, öt esztendő papvizsga nélküli káplánokról és részeges, kártyás, parázna, demagóg segéd- lelkészekről.

Az első két csoportnál mindenesetre tekin- tetbe kell venni a lustaságot és hanyagságot is, de az ilyen embereket már úgy a felvételnél, — mivel a hanyagság képe már a gimnáziumi bizonyítványon is kitűnik —, mint a theologia 1—2 événél ki lehet rostálni. De bizony a mai nyomorúságos gazdasági helyzetben a lustaság mellett nagyon is tekintetbe kell venni a vis maiorokat! Vajjon az a szerencsétlen ifjú nem azért késik-e a theologia végzésével, vagy a papvizsga letételével, mert maga tartja el magát, magántanítványokkal kínlódik, vagy esetleg nemcsak magát, hanem testvéreit, mun- kára képtelen, tehetetlen atyját, szüleit, vagy esetleg más, nyakába szakadt rokonait kell eltartania s az ezekről való gondoskodás, a mindennapi kenyér megszerzése, szűkíti az időt a maga dolgának az elvégzésében? Mert némely kápláni állás nem olyan, hogy beül a segéd- lelkész az irodába s délelőtt-délután olvashat azt, amit akar s amennyit akar, munka pedig alig van, hanem van olyan falusi káplán, aki 80—85 éves öreg lelkész mellé kerül, s aki a lelkész öregsége miatt minden irodai, egyházi adminisztrációt végez, nyakában van a heti 14—16 órai állami iskolai vallásitanítás, heti 6 órai konfirmációi oktatás, s emellett két- három filiában végzendő munka ellátása. Az ilyen falusi káplánnak a pihenő ideje, amit káposztaszozonak neveznek, legfeljebb a nyári két hónap. S most nem csodálom, ha a nehéz tíz hónapi munka után bizony nem igen tud két hónap alatt elkészülni valaki a lelkési vizsgára, s ez a két hónap az önhibáján kívül tolódik ki a következő év két pihenő hónapjára.

Hiszen lumen nem lehet mindenki! Aki pedig lángész, annak nem vice a tanulás. Már pedig a gyakorlat tanulsága szerint nagyon ritkán helyeznek ki falura jeles végzettségű káplánokat, oda mind a gyengébbek jutnak.

Nézzük most a többi káplánokat is, akik a cikkíró szerint részegesek, kártyások, paráznak s demagógok. Ne tételezze fel senki rólam, hogy ezeket is védeni akarom, mint a fentebb tárgyalt vis maiorba esett káplánokat. Nem, mert itt már vis maiorról nem igen lehet szó. Nézzük ezeket nem megvetéssel, szóljunk róluk nem felháborodva, hanem tárgyaljuk őket a krisztusi szív értelmével és megértésével.

Szeretném azt hinni, hogy Kiss Gyula kollegánk tolla itt vastagon fogott, s a leírt szó nem annak a tükörképe, amit ő gondolt. Részeges és kártyás elnevezéssel az olyan alakokat lehet illetni, akik *naponként*, reggeltől estig a kocsmában ülnek, s ott naponként állati sorig isszák le magukat, s keresik az alkalmat, hogy akár a kocsmasztal dorozmás fedelének, akár a kaszinói asztal zöld posztójának büvköre mellett az ördög bibliájának forgatásával — talán annak hamis forgatásával is — növeljék jövedelmeik bevételeit. Engedjen meg nekem a tiszteletes cikkíró kollegám, de én nem hiszem, hogy ilyen ember legyen a segédlelkészek sorában. Ha én tévednék, s valóban lenne ilyen, akkor az is csak olyan fehér holló forma, ezer közül egy, akit nagyon könnyű kitenni soraink közül.

Mindannyian gyarlók vagyunk, éppen ezért ezt a kérdést is ebből a szempontból kell vizsgálni. Nézzünk egy esetet. Van egy ifjú, aki most lépett ki a theologia padjaiból az életbe, s kikerül egy falusi káplániára. Rövid időn belül társaságba kerül, ahol pl. névnapot ünnepelnek. Szervezete gyenge s a bort nem bírja annyira, mint egy már abban megedződött kántor. Az emberi nyelv igen szívesen nagyít, s látva a jókedvre hangolt atyafit, azt mondja rá, hogy részeg. De mondjuk, hogy ebben az *első* esetben valóban részeg volt. Gyarlóság! De ha a figyelmeztetést, melyet principálisától kap, hogy máskor vigyázzon magára, semmibe nem veszi, s minden egyes alkalommal, vagy talán naponként, ő keresvén magának a társaságot és barátságot, újra és újra részeg lesz, az már nem gyarlóság, hanem nyomorultság, s az ilyen ember valóban nem méltó a palástviselésre. Az első és egyetlen esetre nem lehet rámondani, hogy részeges. Nem hiszem, hogy a cikkíró azt a káplánt is a kártyás és részeges káplánok közé sorozná, aki principálisa családjában egy vasárnap este leül egy lórum-partira, s a szórakozás közben a társasággal együtt egy-két pohár bort elfogyaszt. Nem tudom, hogy az ilyen kedves és kedélyes hangulatban eltelt lórumeseták megvannak-e a városi lelkész urak családjában is, amelyben a káplán szintén mintegy mint családtag vesz részt. Mert hála a jó Istennek, a falusi káplánság nyomorúságát

ez az egy enyhíti, hogy a káplán a lelkészi családon kívül el sem képzelhető. De hát, sajnos, kivételek itt is vannak.

Nehezebb beszélni a paráznaság vádjával illetett káplánokról. Nehezebb, mert lehet beszélni egyszer, egy alkalommal megtörtént bűnről, s folytatólagos, állandó bűnözésről. Nehéz, mivel ez a bűn éppen nem ország-világ színe előtt, nem a mi jelenlétünkben folyik le, s ezért valakinek személyével kapcsolatban a különbségtétel, hogy te az első, vagy a második kate-góriába tartozol, ennek éppen első esetbeni megállapítása miatt igen nehéz.

Gondoljunk el egy szerencsétlen alakot, akit a vérenek parancsolni nem tudó asszonyi démon, aki nemcsak egyedül őt akarja, hanem előtte már talán tucatszámra tett tönkre fiatal embereket, észrevétlenül annyira körülfog, körülhálóz, hogy az a szerencsétlen abban a percben elveszíti gondolkodását, ítélőképességét, s elbukik. Nem ő kereste magának az alkalmat, az asszony tette tönkre őt, amikor nem tudott már magáról semmit. Ezt is paráznának kell kikiáltani? Vagy talán inkább az a parázna, aki az első elbukás után érezhető lelki vád marcangolását semmibe véve, ő maga keresi az alkalmakat a bűnös élet folytatására? Az a parázna, aki mindennap újra és újra végrehajtja a bűnt s közben talán dicsekszik is donjuani sikereivel. S míg az elsőnél elegendő tekintetbe venni a büntetés mértékénél a lelki vád súlyát s elég alkalmazni a felsőbb hatóságnak az atyai intó szót, addig annál, aki folyamatosan, egy alkalmat sem halasztva el, keresi a helyzetet a leg-rútább bűnözésre, nemcsak a sorozatok hosszú folyama alatt, hanem a második-harmadik esetben végre lehet rajta hajtani a legszigorúbb büntetést. De ilyenről, ilyen folyamatos bűnözőről, hála Istennek, én még nem hallottam körünkben. Elbukókat ismertem, akik keservesen megbánták bűnüket, s visszaemlékezve az első parázna bűnük kezdetére s alkalmára, kerülve kerültek minden olyan hasonló alkalomnak látszó lehetőséget, hogy másodszor is elveszzenek.

A demagóg káplánokról való tárgyalást szükségtelennek tartom. Hiszen a lelkész ott van — vagy ott kellene neki lenni — akkor is a templomban, amikor az a káplán beszél. Már pedig, ha az a lelkész hallja és látja, hogy az ő káplánja demagóg, népholondító, szószátyár beszédével tönkrevágja azt a munkát, amit ő több évtizeden keresztül kitermelt a gyülekezetben, egyszerűen megtiltja a káplánnak, hogy hasonló tárgyú és hangú beszédeket tartson, s nincs demagógia. Mert ha a figyelmeztetés után még egyszer próbálna demagóg beszédet tartani, megvan az alkalom és lehetőség arra, hogy egyszersmindenkorra elhallgattassa az atyafit.

Tehát amint látjuk, mindegyik esetben fennforog a „figyelmeztetés után még egyszer“

gondolata, s ebből a szempontból kell venni a dolgot.

Köszönet és hála Kiss Gyulának a cikkért. Ha lennének közöttünk a letárgyalt káplánok közül valók, az ő cikke s az utána jövő hozzászólások felrázzák az illetők lelkiismeretét, s már azzal, hogy felszínen vannak s figyelik őket, meggondolásra s bűnbánatra készítetik őket. Viszont a közvéleményt nyugtassuk meg azzal, hogy ilyen káplánok nincsenek, vagy ha van egy-kettő, nem lesznek. Mi magunk törekszünk arra, hogy olyanok ne legyenek.

Szó sincs róla, nagyon szükséges az, hogy valaki állandóan a fülünkbe kiáltsa a „még mindig?”-et, hogy figyelmeztessen bennünket magunkra és másokra. Éppen ezért jár hála és köszönet Kiss Gyulának a cikkért. De mennyivel jobban esett volna az, ha a fennálló káplánnyomor csökkentésére adott volna más formában is, nemcsak a rostálás és nagytakarítás formájában programot és útmutatást. Ezt pedig éppen ott lehet és kell is keresztülvinni, ami szerinte naivnak, ábrándozásnak és kivihetetlennek látszik. Új állások kreálása s a nyugdíjintézet ügye. Hányadik ifjabb és ifjabb csapata lehet már az a teológiáról kijövőeknek, akik azt mondják, hogy nem tartják *ma* időszerűnek ezen ügyeknek az intézését és rendezését. Akkor hát melyik generációnak lesz az a feladata, hogy végre időszerűnek lássa azt? Ha igyekszünk a káplántartó helyek számát növelni, ha a kápláni fizetés s a nyugdíjintézet ügyét egyszer már végleg elintézzük, akkor a káplánnyomor egyszerre megszűnik. Hány káplán van, aki egyablakos rossz dohos lakáson, kosztón kívül 30—40 pengőt kap munkájáért, s ebből kell neki ruházkodnia, könyveket beszerezni stb. Két dolog van, amiből a legnagyobb veszedelem származhat: a barátság és a pénz. Igyekezünk azon, hogy az a káplán tanulmányi végzettségének s állásának megfelelő fizetést kapjon, hogy ne legyen kénytelen esetleg tíz évig, vagy tovább is káplánkodni, míg kibőjtöli a nyugdíjba készülő öreg lelkész, akit éppen a nyugdíjintézet elintézetlen ügye tart vissza a lépéstől, igyekezünk azon, hogy az a káplán az ő munkássága folytán kerüljön be lelkésznek, nem pedig esetleges protekció, vagy — Uram bocsáss — a kortespénz folytán, mert ha ezeket meg tudjuk tenni, megszűnik az egyik veszedelmet okozó principium, a pénzkérdés veszedelme, de ugyanakkor megszűnik a másik is, mert a káplán helyhez jutván, mingyárt megnősülhet, s idejét és kötelességeit megoszthatja az egyház és család szentélye között s nincs kitéve az agglégénység veszedelmes barátságainak s a barátság veszedelmeinek. Ha ezeket véghez tudjuk vinni s tető alá tudjuk hozni, aminek az ideje éppen ma van az utolsó órában, akkor megszűnnek a bűnös káplánok és a kápláni bűnök egyaránt, s lesznek majd mindenek ékesen és szép renddel.

Z. Z. Z.

A szerkesztő megjegyzése:

Természetes, hogy másként kezelendő az egyszer megtévelyedett ember, mint a megátalkodott vétkező. Azonban a mi *legsúlyosabb* felelősséggel terhes tisztünkben — amelyhez semmiféle más állás felelőssége erkölcsi és lelki oldalról nem fogható — már *egyszeri* súlyos vétkezés esetén is indokolt a *nagyon* szigorú vezeklés megkivánása. Ezen nem értek állástól való végleges megfosztást, hanem értem azt, hogy legalább is a könnyen mozgatható segédlelkészt *egy percig sem volna szabad tovább hagyni azon helyt*, ahol nyilvánvalóan és köztudomás szerint botránnyosan elbotlott — hanem röpíteni kellene azonnal nem is az egyházmegye, hanem az egyházkerület másik szélére. Ott aztán ám kapja meg az alkalmat megmutatni, hogy vezekelt és megváltozott — de ez az alkalom is kifogástalan erkölcsi környezetben, szigorú atyafi felügyelet alatt adassék meg neki. Nem egyszer történt már meg, hogy ilyen szerencsétlen ifjú atyafit áthelyezéssel még mélyebbre taszítottak, mert a kísértésnek még fokozottabb alkalmi közé jutott, mint első elbukása helyén. Persze az még többször megtörtént, hogy — egyáltalában nem helyezték át! Summa: megértő szeretet és felelősségteljes szigor csak *együtt* érnek célhoz.

ISKOLA

A debreceni református kollégium gimnáziumának Értesítője az 1930—31. iskolai évről. Közli: *vitéz Bessenyei Lajos dr.* igazgató. A debreceni kollégium gimnáziumának Értesítője most jelent meg vitéz dr. Bessenyei Lajos igazgató összeállításában. A mindenre kiterjedő, gondos Értesítő vezérhelyen igen meleg hangon emlékezik meg dr. Baltazár Dezső püspökről húszéves püspöki jubileuma kapcsán. Dr. Dóczy Imre egyházkerületi középiskolai felügyelő és tragikus véget ért Debreczeni Ferenc tanár kegyeletes elparentálása után, Harsányi Zsolt-nak, a kiváló írónak közli Mikszáth c. felolvasását, mely a főgimnázium irodalmi ünnepélyén hangzott el. Az intézetben 29 rendes, illetve helyettes-tanár és négy hitoktató 16 osztályban 871 növendéket oktatott, kik közül református volt 817 tanuló. Tanulmányi előmenetelben jeles: 98, jó: 159, elégséges: 395, javíthat: 135, ismételt: 70 növendék. A vallás-erkölcsi és hazafias nevelést az intézet ez évben is, az iskola multjához és szelleméhez méltóan kiváló gondallal folytatta. A tanári kar az igazgatóval együtt élénk tevékenységet fejtett ki nagy elfoglaltsága ellenére is egyházi, társadalmi, tudományos és irodalmi téren. A növendékek körében a hit erősítésére Ifjúsági Gyülekezet és Bibliakörök működtek s közöttük 13 egyesület: önképzőkör, cserkészcsapat stb. fejtett ki áldásos tevékenységet. Az ifjúság 69,596.60 P kedvezményben részesült. A tanítási anyagot részletesen kidol-

gozott tanmenet alapján minden osztály elvégezte. Az érettségi vizsgálat dr. Baltazár Dezső püspök elnöklete alatt, dr. Barthos Indár kormányképviselő jelenlétében folyt le. Érettségi vizsgálatra bocsáttatott 60 tanuló. A vizsgálat eredménye: jeles 13 (22%), jó 17 (28%), elégséges 27 (45%), javíthat 3 (5%). Az Értesítő tanubizonyossága szerint is az intézetben szép és eredményes munka folyt, melyért méltán illeti az elismerés az igazgatót és a tanári kart.

m. b.

KÜLFÖLD

Magyarok tüntetése Amerikában.

Revíziós tüntető nagy összejövetele volt július 5-én az Egyesült Államok államaiban lakó magyarság nagy tömegének a Newyorkkal szomszédos Yonkers városában. Közel háromezer lelkes magyar hazafi jött el, hogy tüntessen, tiltakozzon a magyar nemzetet ért gyalázatos sérelem dolgában és ráirányítsa Amerika közvéleményének a figyelmét annak az igazságtalan elbánásnak helyrehozási szükségességére, amelynek áldozata lett a mi szegény szülőhazánk. Az ünnepélyen megjelent Yonkers városának magyarbarát polgármestere is, ki lelkes, szép beszédben fejezte ki a magyarok iránti és a magyarokkal való együttérzését. A közel kétszáz, amerikai és magyar zászlókkal, jelvényekkel feldíszített automobil-csapat felvonulása Yonkers város főuccáin méltán kellett nagy feltűnést. Mindenik automobilnak oldalajtájánál egy-egy magyar, illetve amerikai zászlót kezében lengető, diszmagyar ruhába öltözött leányka állott. A gyönyörűen feldíszített Parknak a bejáratánál megállott az egész menet és itt történt meg a hatósági képviselők hivatalos fogadtatása és üdvözlése, majd ennek megtörténte után a hatalmas menet, mint egy hömpölygő áradat vonult be a parkba, hol a körzet közepén felállított díszes emelvényen Harsányi László és e sorok írója tartottak szép magyar református istentiszteletet, melynek legmeghatóbb momentuma volt, mikor a lelkipásztorok az istentisztelet végén felszólították az ezernyi magyar résztvevőt a magyar Miatyánknak hangosan való elmondására. A délután folyamán magas színvonalú program keretében tiltakozott a népgyűlés a trianoni békediktátum ellen, követelvé a Nemzeti Ligához küldött kábelben a trianoni igazságtalan elbánás helyrehozását. A nagyszabású összejövetel a yonkersi református és kath. egyházak lelkipásztorainak közös vezetése mellett ment végbe. A jövedelem munkanélküli, segélyre szorult magyar családok támogatására lesz fordítva.

Harsányi Sándor,
yonkersi ref. lelkész.

Kérjünk, adjunk árvabélyeget!

IRODALOM

Kálvin gazdasági etikája.

Dávid Gyula dolgozatáról.

A kolozsvári református theol. fakultás tanárai a theol. tudományok köréből dolgozatokat adnak ki. E vállalkozásra az a felismerés indította őket, hogy „a theológiai tudomány ma ismét nagy és felséges kilátások előtt áll. Isten lelke csodálatos erővel és tisztasággal ragadta meg azok lelkét, akik a tudomány segítségével és módszereivel is odaállanak korsóikkal a Kijelentés csodálatos forrása elé, hogy még áldottabbá és győzedelmesebbé tegyék az ő országa ügyét. Ma a theol. tudománynak különösen komoly és döntőérvényű mondanivalója van úgy az anyaszentegyház, mint a világ számára.”

A dolgozatsorozat 9-ik számaként jelent meg ez a 24 oldalra terjedő kis mű Kolozsváron, a Minerva kiadásában.

A tárgy kiválasztása aktualitásánál fogva igen szerencsés, mert, mint a szerző is megjegyzi, a mai viszonyok sürgetően követelik, hogy az élet és cselekvés végső kérdéseivel számoljunk le s noha Kálvin nem adott szélesen kiépített gazdasági etikai rendszert, de a fontosabb problémákról — munka, hivatás, tulajdon, pénz, kamat —, nyilatkozott s az ő keresztyén gondolkodásának következményeit le kell vonnunk. Általános etikai tétele így foglalható össze: *az erkölcsi cselekvés alanya és célja nem az ember, hanem az élő Isten és az ő dicsősége.* Nem egyedülálló ugyan e megállapításban, de legkövetkezetesebb. Az élet főcélja a *cognitio Dei et nostri*, mely kiábrándít minden emberi erőből: „az egész ember nem egyéb gonosz kívánságnál”. Az embernek tehát nincs joga az életet a maga számára lefoglalni s nem is tudja élni azt a maga erejéből. Isten *kegyelme* helyezi az embert a különböző életviszonyok közé, hogy az egész teremtett világgal együtt szolgálja az ő dicsőségét. Ezt a kegyelmi tényt csak hálával elfogadni lehet. *Kálvin etikája tehát a kegyelemnek és az engedelmességnek az etikája.* Theol. felfogása Isten kegyelmét és törvényadását teljes egységben tünteti fel, mert a törvény felfedi a bűn nagyságát, megfékezi a bűnöst s útmutatás a földi vándorlásban. E felfogás magyarázza szigorú egyházfegyelmét és gazdasági szabályait, — míg Luther a törvényt „zum Rathaus“ utalja.

Kálvin etikai gondolatait az Inst. III. 6—10-ben találjuk meg. A keresztyén ember hálából Istennek szenteli életét. Vezére az igazság szeretete és Krisztus, mint eszmény. Az élet javainak csak sáfára, kinek e javakat *önmegtagadás* árán felebarátainak a javára kell felhasználnia. E kötelesség az ember minden bűnét napvilágra hozza, ezért az *önmegtagadás útja a bűnbánat és kereszthordozás útja*, mely meg-

tartja az embert az engedelmisség állapotában és az életet sub specie aeternitatis helyezi. Hálátlanság volna tehát az életet lebecsülni. A világtól való szabadulásra azért kell törekedni, hogy annál inkább Isten akarata szerint tudjunk élni.

Kálvinnál a *munka és hivatás* etikája is az Isten iránti engedelmisségben gyökerezik. Mindenik elvégzése kötelesség, ezért mindenik lehet egyformán hasznos és értékes az Isten ítélete szerint. A munkát Isten büntetésül adta, de kegyelemből áldássá változtatta. A munka a testi ösztönök megfélemezésének és az önfegyelmének is eszköze.

A *tulajdont* Isten adja, mi csak sáfárok vagyunk. A bűn nem a tulajdonban van, hanem annak felhasználásában. Ezért az embert kell átformálni, a gazdasági rend csak *másodlagos*, mert az embernek kell irányítani a gazdasági élet rendjét és nem megfordítva. Kálvin radikális felfogása tehát ellentétben áll a szocializmus tanításával. Isten szempontjából nézi a tulajdont, melynek akarata szerint való felhasználására és megosztására kegyelme kényszeríti az embert. A Csel. 2 : 44 a *szerelem* kötelességét vési szívünkbe, hogy testvéreink hiányát enyhíteni kell.

Kálvin ismeri a *pénz* erejét, de a legnagyobb vigyázatra int. A kamatot nem igazolni, hanem visszaéléseit megszüntetni emelte fel szavát az adott történelmi helyzetben. Helytelenítette a munkanélküli jövedelmet s szerinte senkinek nem szabad pénzületből élnie. Felfogása tehát nem a bankkapitalizmusnak, hanem a *produktív* kapitalizmusnak kedvezett, mely új munkalkalmak teremtésével áldást jelent s nem a pauperizmust növeli. Egyébként a kamatról mindig kedvetlenül nyilatkozik, azt csak gazdasági szükségképpeniségnek vette, melynek el-mellőzése veszedelmet rejtene elsősorban az adós lelkére nézve.

A kálvinizmusnak — szerző szerint — ma is van mondanivalója. A világ nem új elvek, vagy új rend alapján fog újjászülni, hanem az *élő Ige* hatására. Hirdesse tehát az egyház hatalmasan az ígét s az *adott* helyzet alapos ismeretére törekedve, tegye azt minél *aktuálisabbá*.

Ez alapos kis könyv is arra indít, hogy örömmel fogadjuk a kolozsvári vállalkozást, mely korunk égető kérdéseiben van hivatva hasznos útmutatást adni.

Demecser.

Kiss Lajos.

HALOTTAINK

Bottyán Pál erdőhegyi lelkész, egyházmegyei pénztáros és tanácsbíró, egyházkerületi képviselő életének 66. évében hirtelen elhunyt. Azelőtt a lázári, majd a belényesi gyülekezetben lelkészkedett s tevékeny részt vett az egyházmegyei és egyházkerületi életben is. Az erdő-

hegyi templomban tartott gyászszertartás után Nagyváradon temették el.

Áldott legyen emlékezte.

KÜLÖNFÉLÉK

Hajdúböszörmény dr. Baltazár Dezső püspök jubileumán. A hajdúböszörményi egyház élénk részt vesz abban az ünneplésben, amelyben dr. Baltazár Dezső püspököt húszéves püspöki jubileuma alkalmából részesíti a református társadalom. Hajdúböszörmény nemcsak mint szülőváros ünnepel, hanem azért is, mert a hajdúböszörményi lelképásztori állásból emelkedett dr. Baltazár Dezső a püspöki székbe. A hajdúböszörményi presbiterium kimondotta, hogy a jubileummal kapcsolatosan márványtáblával jelöli meg dr. Baltazár Dezső szülőházát, az egyház polgári leányiskoláját dr. Baltazár Dezső-polgári leányiskolának nevezik, s az iskolánál Baltazár Dezső-alapítványt létesítenek. A jubileum napján a presbiterium testületileg jelenik meg a Püspök előtt.

A Református Lelkésznék Országos Szövetsége konferenciáját és közgyűlését szeptember hó 6—7. napjain rendezi meg Pápán, a Főiskola 400 éves jubileumával kapcsolatban. A résztvevni szándékozók szándékukat tudassák dr. Pongrácz Józsefné, Pápa, címre mielőbb, de legkésőbb augusztus 8-ig, hogy kedvezményes vasúti jegyről gondoskodni lehessen. A jelentkezés alkalmával meg kell jelölni a kiindulási pontot és az útirányt, hogy a vasúti jegy megfelelően legyen kiállítható. Mindenkit szeretettel vár az elnökség.

Dr. Puky Endrét, a képviselőház alelnökét, a sárospataki főiskola igazgató-tanácsosát és a debreceninek egykori diákját a Kormányzó úr öfömméltósága a közélet terén szerzett kiváló érdemei elismerésül az I. osztályú érdemkeresztel tüntette ki. Magyar református egyházunk ez egyik legsúlyosabb értékét méltán érte a legszebb polgári kitüntetés, melynek fényét azonban növeli az az igen nagy tisztelet és bizalom is, amelyet ő egyházunk társadalma részéről élvez. Ad multos annos.

Tanárok előlépése a Dóczy-intézetben. Dienes János a VII. f. o. 2. f., Török Tibor a VIII. f. o. 2. f., Nánay Béla a VII. f. o. 3. f., Szondy György dr. a VII. f. o. 3. fokozatába léptek elő. A polgári leányiskolánál dr. Kiss Arthurné Szép Margit a IX. f. o. 1. f., Nádasdy Józsefné Bottyán Erzsébet a IX. f. o. 1. f., Polgáry Imréné Regula Margit a VIII. f. o. 2. fokozatába léptek elő.

A nagykőrösi református egyházra hagyta özv. Nyikos Ferencné hangácsi tanyásbirtokát azzal, hogy jövedelmét a majdan felállítandó harmadik lelkészi állás javadalmazására fordítsák.

A pápai főiskola négyszázéves jubileumára az előkészületek nagyban folynak. Az ünnepélyre 2000 meghívó megy szét belföldre, kül-

földről pedig meghívták mindazokat a főiskolákat, melyekben 30 esztendő óta pápai diákok tanultak. A külföldi meghívottak közül sokan küldöttek üdvözetet s 10 vendég, köztük öt holland már be is jelentette részvételét. Az ünnepély főrése szeptember 7-én lesz, mely istentisztelettel kezdődik, az egyházkerület diszközgyűlésével, a kollégium hősi halottainak emlékét megörökítő szobormű leleplezésével, a jubileumi kiállítás megnyitásával folytatódik. Délután leplezik le a pápai Jókai-kör által felállítandó Petőfi- és Jókai-szobrokat.

„Dr. Baltazár Dezső református püspök életrajza“. Irta: Czeglédy Emmánuel csepeli református lelkész. A díszes kiállítású mű 1931. augusztus hó 20-án fog megjelenni. Megrendelhető Debrecen sz. kir. város és a Tiszántúli református egyházkerület könyvnyomdávalátánál, Debrecen, Böszörményi út 6. sz. A mű könyv-árúsi forgalomba nem kerül. Ára: 4.— pengő. Megrendelés eszközölhető még a Méliusz könyvkereskedésnél, Piac u. 26., valamint a vállalat által megbízott előfizetőgyűjtőknél, kik a vállalat pecsétjével ellátott gyűjtő-íveken gyűjthetnek.

Magyarok az amerikai ifjúsági világkonferencián. Július 16-án indult el az United States Lines pompás gőzösén, a George Washingtonon a Magyar Keresztyén Ifjúsági Egyesületek 24 tagú delegációja a cherbourgi kikötőből, hogy résztvegyen a Keresztyén Ifjúsági Egyesületek Világszövetsége által ez évben Torontóban (Canadában) és Clevelandban, az Egyesült-Államokban rendezett világkonferenciáján. — A világkonferencián másfélezer delegátus vesz részt a világ 56 országából. New-Yorkban és Clevelandban az amerikai magyarok külön bizottságot szerveztek a magyar delegáció fogadására. A világkonferencia napjaiban tartják az amerikai magyar református keresztyén ifjúsági egyesületek is országos évi konferenciájukat s a magyar delegáció ezen is részt fog venni. A magyar delegáció tagjai között van Kovács Péter keresztyén ifjúsági egyesületi földműves titkár, aki az amerikai KIE egyesületeiben nagyobb körutat fog tenni a magyar ifjúsági testvéri kapcsolatok kiépítésére és ápolására.

A kisújszállási levante-zenekarral élén fog bevonulni Kecskemétre a KIE nemzeti konferenciájának főcsoportja augusztus 20-án dél előtt. A kisújszállási zenekar egyike a legkiválóbb ifjúsági zenekaroknak az országban. A Levante-egyesület elnöke, báró Diószeghy Tibor személyes felügyelete alatt fog a zenekar működni a konferencia mind a négy napján. Így ez lesz az első nagyszabású KIE-konferencia, melyen a külföldi nagygyűlések mintájára, a zene felemelő hangjai mellett fog egyéforrni ifjúságunk.

A Keresztyén Ifjúsági Egyesület nemzetközi európai konferenciáját ez évben a lengyelországi KIE rendezi. A konferencia hat hétig tart, mely idő alatt a résztvevők megtekintik Lengyel-

országot. A konferenciára Debrecenből ké KIE-tag utazott ki, akik értékes magyar népművészeti remekeket és szakszerűen összeállított fényképsorozatokat vittek magukkal a nemzetközi konferenciára, hogy ismertessék Magyarországot, a magyar népet s ezáltal is szolgálatot tegyenek a magyar ügynek.

Kecskeméti kollégiumi diákok Nürnbergben. A kecskeméti és a nürnbergi KIE igen dicséretreméltó tervet valósított meg a két város közötti diákcsera-akció megindításával. A kecskeméti református reálgimnázium 18 tanulója egy hónapig tartózkodott Nürnbergben s most augusztus elején a nürnbergi diákokkal érkeznek vissza, akik szintén egy hónapig maradnak Kecskeméten. A magyar diákokat Nürnbergben a fogadási ünnepélyen a város főpolgármestere üdvözölte.

Budapest megtekintése is tervbe van véve a kecskeméti KIE nemzeti konferenciával kapcsolatban. Azok, akik szeretnének fővárosunk szépségeivel megismerkedni, már 19-én reggelre érkezzenek Budapestre s egész nap az országos központ vezetőinek szakszerű kalauzolásával sétákat tesznek úgy, hogy egy nap alatt is látni fogják a főbb nevezetességeket. 19-én este a diákszállóban foglalnak helyet számukra, egy éjszakára 60 fillér a szállási díj. A konferencia rendezőse a sajtó útján értesíti a résztvevőket, hogy ilyen irányú bejelentésüket sürgősen tegyék meg, KIE-központ, Budapest, Horánszky-utca 26.

Nagy Ferenc, az újságíró kisgazda fogja mondani az ünnepi beszédet a kecskeméti KIE nemzeti konferencia augusztus 22-i szombat esti nagy fáklyás felvonulásával kapcsolatban a Kossuth-szobornál. Dr. Batiz Dénes orvos, Baksy István titkár és Öcsy Géza joghallgató fognak szólni Katona József szobránál, Petőfi és Jókai iskolájánál. Impozáns lesz, amint a lovasrendőrök által megnyitott s a fúvózenekar hangjai mellett meginduló hatalmas fáklyasor végig kigyózik Kecskemét uccáin, hogy a bibliás magyar ifjúság bemutassa hódolatát a magyar mult nagyságai előtt s hitet tegyen a keresztyén magyar jövőre mellett. Minden áldozatot megér a konferencián való részvétel.

Még mindig lehet a KIE nemzeti konferenciára jelentkezni! Ne legyen gyülekezet, melynek neve hiányzik a konferencia résztvevőinek sorából. A magyar evangélikus és református egyház szeretete és jövőrebe vetett hite vigyázza e konferenciát. Közköltségen is küldjük el képviselőinket. Jelentkezni lehet egy levelező-lapon is az országos központ címén: Keresztyén Ifjúsági Egyesületek Szövetsége, Budapest, VIII. Horánszky-utca 26. I. 9. Részvételi díj 12.— pengő.

TARTALOM: R. I.: Készülünk-e? — Megbeszélés: Z. Z. Z.: Tükörkép vagy helyzetnyitás? — Iskola. — Külföld. — Irodalom. — Halottaink. — Különlélek.

Laptulajdonos: Dr. KUN BÉLA.

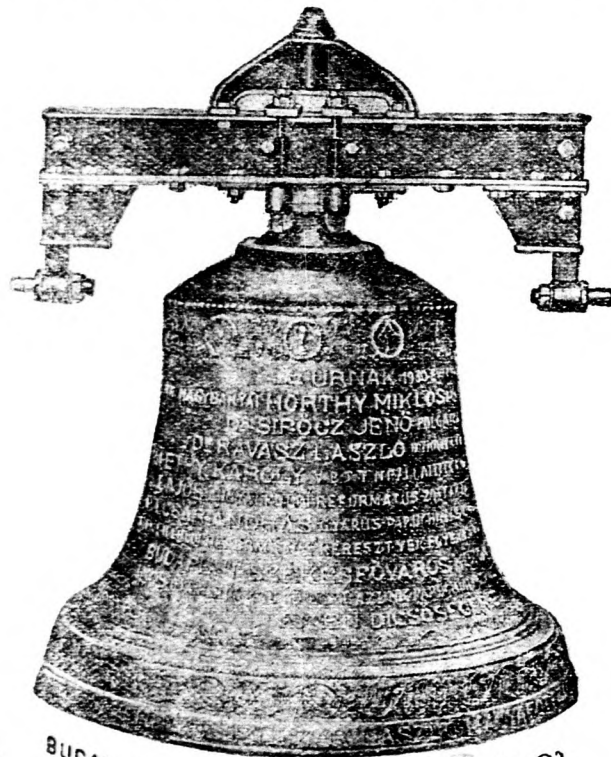
Magyarország aranykoszorús mestere

Szlezák László

harang- és ércöntöde, harangfelsze-
relés és haranglábgyár

BUDAPEST, VI., FRANGEPÁN-U. 77. SZ.

Telefon: Aut. 913-53. sz. Költségvetéssel díjmentesen szolgál.

BUDAPEST-ANGYALFÖLDI REF. TEMPLOM RÉSZÉRE
KÉSZÍTETT HARANG, MELYET DR. PAVASZ LÁSZLÓ PÜSPÖK ÚR
AVATOTT FEL.

Előnyös fizetési feltételek. Számos egyházi elismerőlevé

Az 1900. évi párisi világkiállításon díszoklevéllel, 1921. és 1923. évi vasipari kiállításon aranyéremmel, az 1925. és 1926. évi kézműipari tárlaton kormánydíszoklevéllel, 1927. és 1928. évi budapesti, székesfehérvári, szentesi és szombathelyi kiállításokon nagy aranyéremmel kitüntetve. 1930. évi nemzetközi vásáron emléklappal kitüntetve.

A budapesti Bazilika 7945 kilogrammos új harangja gyáramban készült.

SESZTINA LAJOS
vasnagykereskedése
Debrecen.
Alapította 1819-ben Sesztina János.
*
Kitűnő ütőképességű magyar „Perpetuum“-kályhák.
Magyar gyártmányu zománc-edények,
zslr-bördönök, disznóölő-kések, husvágó-gépek.
Telefon 6. és 15-48.

Debrecen sz. kir. város és a Tiszántúli református egyházkerület könyvnyomda-vállalata. 1931-1612

Legszebb ajándék!!

Dr. Révész Imre: **Imádkozó magyar** című imakönyve a református közönség számára.

Papírkötés, vörös metszéssel	Pengő 1-20
Egészvásznon, vörös metszéssel	2-20
Párnázott, díszvásznon, vörösmetszéssel	4-50
Párnázott, valódi bőrkötés, aranymetszéssel, tokban	8-40

Konfirmációi ajándékul legalkalmasabb és a magyarországi legnagyobb egyházak által elismerésben részesített és állandóan vásárolt

Dr. Erdős Károly: **Az én vallásom** című kis könyve, ára . . . . . —66
Harmadik, bővített kiadás. Eddig 38,000 példányban forog közkézen.

Legfinomabb celluloid kötésű, új énekeskönyvek, aranydíszítéssel 11.—
Legkisebb, új énekeskönyvek, legfinomabb bibliapapíron nyomva, igen finom és rendkívül izléses bőrkötésben . . . . . 14.—

Ezenkívül dísz-zsoltárokban és imakönyvekben óriási választék!

Dr. Halmi János: Református keresztyén Kis Káté a Heidelbergi Káté alapján. . . . . 1.—
Nagy István: Debreceni konfirmációi Kis Káté . . . . . —20
Dr. Révész Imre: Öntudatos hit . . . —60
Dr. Ferenczy Gyula: Kálvinista Kis Káté 1-60

Konfirmációi emléklap, egyszínű nyomás —16
" " kétszínű nyomás —12
" " négyszínű nyomás —20

„MÉLIUSZ“
könyv-, zenemű-, papír- és frószkereskedés
Debrecen, Ferenc József út 26.